

Η λαϊκή εντολή, ο ΣΥΡΙΖΑ και η πολιτική επιλογή του «εθνικού»

Η Αριστερά στην Ελλάδα είχε πάντοτε συνομιλία με τον πατριωτικό λόγο, αλλά δεν τον εργαλειοποίησε μόνο, τον προβληματοποίησε κιόλας. Τόσο δύσκολο ήταν να δει ο ΣΥΡΙΖΑ πως η «πατριωτική στροφή» του ήταν ιδανική για να βρεθεί σφικταγκαλιασμένος με μια ρητορική που δεν είναι της Αριστεράς αλλά του Πάνου Καρμένου;

Του Αυγουστίνου Ζενάκου

«**Π**ιστεύεις δηλαδή ότι ο Τσίπρας εξελέγη για να καταργήσει τις παρελάσεις; Το θέλει αυτό ο κόσμος που τον ψήφισε;» Αυτό με ρώτησε μια φίλη, δική μου αλλά και του ΣΥΡΙΖΑ, απαντώντας στη διαπίστωσή μου πως στην παρέλαση της 25ης Μαρτίου ήταν, αν μη τι άλλο, κάπως κωμικό να βλέπεις τα όπλα του έθνους να χαιρετούν τον επικεφαλής της ριζοσπαστικής Αριστεράς. Κι ευθύς αμέσως μου υπενθύμισε ότι ο ΣΥΡΙΖΑ δεν κυβερνά με τις ψήφους των αριστερών αλλά μ' αυτές ευρύτερων στρωμάτων και ότι όπως δεν έλαβε εντολή να διακινδυνεύσει την παραμονή της χώρας στην ευρωζώνη –καθώς τα στρώματα αυτά δεν ψήφισαν «ρήξη»–, έτσι δεν έλαβε και εντολή να καταργήσει τις παρελάσεις.

Τη δύναμη του επιχειρήματος αυτού ενισχύει ασφαλώς και το γεγονός ότι καθρεφτίζεται εκεί ένα σημαντικό στοιχείο της αντιπολιτευτικής επιχειρηματολογίας του ίδιου του ΣΥΡΙΖΑ: ότι η ΝΔ και το ΠΑΣΟΚ δεν κυβερνούσαν σύμφωνα με την εντολή που είχαν λάβει. Το έχω συναντήσει, σε συζητήσεις και σε κείμενα, συχνά τον τελευταίο καιρό. Τολμώ, ωστόσο, να πω ότι δεν είναι τόσο απλό, όπως εύκολα μπορεί να συμπεράνει κανείς από την εξής πρόταση: Ο ΣΥΡΙΖΑ είχε κάποιες θέσεις για το μεταναστευτικό και εξελέγη πρώτο κόμμα. Σημαίνει αυτό ότι το εκλογικό αποτέλεσμα αποτελεί επικύρωση, αποδοχή των θέσεων του ΣΥΡΙΖΑ για το μεταναστευτικό από το εκλογικό σώμα; Η μήπως η σωστή διατύπωση είναι ότι ο ΣΥΡΙΖΑ εξελέγη παρά τις θέσεις του για το μεταναστευτικό; Ότι, αν το απόλυτο δίλημμα των εκλογών ήταν η έγκριση ή η απόρριψη των θέσεων του ΣΥΡΙΖΑ και της ΝΔ για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες, τότε η ΝΔ θα κυβερνούσε με άνεση και ο ΣΥΡΙΖΑ θα πάλευε να εξασφαλίσει μια θέση στη Βουλή; Εντούτοις, περιμένουμε από τον ΣΥΡΙΖΑ να αποκαταστήσει την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, να βελτιώσει τις διαδικασίες ασύλου και να προστατεύσει τους πρόσφυγες, να κλείσει τα στρατόπεδα συγκέντρωσης, να δώσει ιθαγένεια στα παιδιά των μεταναστών που γεννιούνται εδώ, και πάει λέγοντας. Ο ΣΥΡΙΖΑ πήρε τη λαϊκή εντολή, πράγματι, μπορεί όμως να υποστηρίξει κανείς εντίμως ότι η βούληση της πλειοψηφίας

των Ελλήνων πολιτών είναι να εφαρμόσει ο ΣΥΡΙΖΑ τις θέσεις του; Κι όμως, είμαστε κάμποσοι που, για να το πω κομπιά, υποστηρίζουμε ότι ο ΣΥΡΙΖΑ πρέπει ακριβώς να στείλει στο διάολο τη βούληση της πλειοψηφίας των Ελλήνων πολιτών στο συγκεκριμένο ζήτημα και να αλλάξει την πολιτική της χώρας.

Κάποιοι θα πουν –και θα έχουν κι ένα δίκιο– ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα που κυρίως διακυβεύονται σε μια μεταναστευτική πολιτική δεν είναι θέμα βούλησης της πλειοψηφίας αλλά διέπονται από κανόνες που καμιά κυβέρνηση δεν έχει δικαίωμα να αλλάξει. Ωστόσο, η πραγματικότητα παραμένει ότι αφενός διεξάγουμε προεκλογικές εκστρατείες, τις κερδίζουμε και τις χάνουμε, με τα ζητήματα αυτά να περιλαμβάνονται στην ατζέντα (από το φράχτη του Έβρου κατηγορήσε ο κ. Σαμαράς προεκλογικά τον ΣΥΡΙΖΑ πως θέλει να δώσει στους μετανάστες πρόσβαση –άκουσον!– σε νοσοκομεία), αφετέρου οι υπερκρατικές διαδικασίες συμμόρφωσης είναι το λιγότερο προβληματικές (οι τόσες καταδίκες της Ελλάδας από το ΕΔΔΑ δεν έχουν σημάνει αλλαγή πολιτικής σε κανένα σημαντικό βαθμό, ούτε εμπόδισαν τη χειροτέρευση της τελευταίας πενταετίας). Με ποια πλατφόρμα εξελέγησαν πανηγυρικά ο Μιχάλης Χρυσόχοϊδης και ο Ανδρέας Λοβέρδος το 2012, αν όχι με τη δημιουργία στρατοπέδων συγκέντρωσης και τη διαπόμπευση οροθετικών γυναικών; Δεν ήταν ισχυρό στοιχείο της εκλογικής δύναμης του Νίκου Δένδια η εξαπόλυση των επιχειρήσεων-σκούπα στο κέντρο των πόλεων; Ποια ήταν η πιο δημοφιλής αποστροφή στον πολιτικό λόγο του Αντώνη Σαμαρά, το «ευχαριστώ την καγκελάριο» ή το «να ανακαταλάβουμε τις πόλεις μας»;

Ο λόγος για τον οποίον κάποιοι περιμένουμε από τον ΣΥΡΙΖΑ να αλλάξει πολιτική στο μεταναστευτικό δεν είναι επειδή έχει τη λαϊκή εντολή να το κάνει. Η λαϊκή εντολή τού δίνει τη δυνατότητα να το κάνει, έστω κι αν οι πιο πολλοί δεν θα το ήθελαν, ο λόγος όμως που περιμένουμε να το κάνει είναι επειδή αποτελεί πολιτικό χαρακτηριστικό του. Πολιτικό χαρακτηριστικό εδώ σημαίνει μέρος της ιδιοσυστασίας του, ζωτικό κομμάτι του τι σημαίνει Αριστερά και κατ' επέκταση ΣΥΡΙΖΑ. Στην πορεία του από μικρό κόμμα

ως την κυβέρνηση, αυτό του το χαρακτηριστικό ο ΣΥΡΙΖΑ δεν το έχασε. Μπορεί να έχει αμβλυνθεί, μπορεί πλέον να υπόκειται στους εφαρμοστικούς περιορισμούς της διακυβέρνησης, αλλά δεν έχει χαθεί. Ήταν επιλογή του ΣΥΡΙΖΑ να το προστατέψει, επιλογή της ηγεσίας να τοποθετήσει σε θέση ευθύνης την Τασία Χριστοδουλοπούλου, επιλογή του κόμματος, της βάσης και των οργανώσεών του να κρατήσουν το ζήτημα αυτό στο προσκήνιο. Αν λοιπόν είναι εφικτή μια τέτοια επιλογή, σ' ένα κατά κοινή παραδοχή εξόχως αντιδημοφιλές ζήτημα, μήπως προτού καταφύγουμε στον εύκολο αλλά περιοριστικό συλλογισμό περί λαϊκής εντολής, πρέπει να εξετάσουμε με ανάλογο τρόπο κι άλλα ζητήματα;

Τι μ' έχει πιάσει με την παρέλαση; Στην πραγματικότητα, τίποτα. Προσωπικά, δεν με νοιάζει καθόλου αν ο Αλέξης Τσίπρας θα σταθεί να βλέπει τσολιάδες, που στο κάτω κάτω είναι κι εντυπωσιακοί χορογραφικά, ή αν θα επιθεωρεί αγήματα η Ζωή Κωνσταντοπούλου – και μάλιστα, σε αντίθεση ίσως με πολλούς, δεν βρίσκω ότι στερείται απολύτως νοήματος να γιορτάζει το στράτευμα τις επετείους σημαντικών απελευθερωτικών πολέμων, παρελαύνοντας

στο κέντρο της πόλης μία ή δύο φορές τον χρόνο. (Οι μαθητικές παρελάσεις είναι άλλο θέμα: ο милитарισμός θα έπρεπε να εξοριστεί από τη σχολική παιδεία.) Αν, όμως, είμαστε ειλικρινείς, το ζήτημα της 25ης Μαρτίου 2015 δεν είναι η κατάργηση ή μη των παρελάσεων. Είναι η οικοδόμηση ενός πολύ συγκεκριμένου πολιτικού αφηγήματος, για το οποίο έγινε απόπειρα να εμβληματοποιηθεί σε μια δοξαστική παρέλαση, όπου τα κάγκελα των προηγούμενων «αντιλαϊκών» κυβερνήσεων έχουν πέσει, και λαός, στρατός και κυβέρνηση γιορτάζουν μαζί, χορεύοντας ακόμη και λαϊκούς χορούς στο Σύνταγμα, τον τόπο τόσων διαδηλώσεων και καταστολής.

Είναι απλοϊκό να μιλήσουμε για «εθνικισμό». Τι σημαίνει, άλλωστε, η μομφή του «εθνικισμού», όπως την επισείουν διάφοροι ακραιοκεντρικοί σχολιαστές, μπροστά στον τερατώδη γερμανικό εθνικισμό, τον οποίο ουδέποτε βλέπουν; Τι σημαίνει η μομφή του «εθνικισμού» σε μια Ευρώπη όπου η δημοκρατική κυριαρχία έχει εκχωρηθεί σε αδιαφανείς υπερκρατικούς θεσμούς την ίδια στιγμή που η κατανομή ισχύος εντός τους ακολουθεί ξεκάθαρα μια προβολή εθνικής δύναμης της κάθε χώρας; Τι σημαίνει η μομφή του «εθνικισμού» από όσους στα φαινόμενα του δημοκρατικού κενού και της ενίσχυσης της γερμανικής –εθνικής– ηγεμονίας απαντούν πως «πατρίδα μας είναι η Ευρώπη»;

Ας το πιάσουμε διαφορετικά: Δεν συμφωνώ καθόλου ότι το θέμα των γερμανικών επανορθώσεων και του κατοχικού δανείου δεν θα έπρεπε να το αγγίζει η ελληνική κυβέρνηση, διότι έρχεται σε αντίθεση με ευρωπαϊκά κεκτημένα – πόσο μάλλον επειδή είναι «επαρχιωτισμός», όπως ανόπτα σχολιάστηκε. Ακόμη περισσότερο, πιστεύω ότι η ανακίνηση αυτού του ζητήματος είναι, πέραν των νομικών ερεισμάτων, και διπλωματικά θεμιτή: όταν βάλλεσαι σε μια διαπραγμάτευση με μια πθικολογία πως «δεν πληρώνεις τα χρέη σου», φυσικά χρησιμοποιείς τη δυνατότητα, αν την έχεις, να πεις «ούτε εσύ πληρώνεις τα δικά σου και από τους δυο μας μόνο εσύ βαρύνεσαι με εγκλήματα, όχι εγώ». Και, βεβαίως, η αποστροφή του Αλέξη Τσίπρα στη συνέντευξη Τύπου με την Άνγκελα Μέρκελ ότι «δεν συνδέουμε το ζήτημα των επανορθώσεων με την τρέχουσα διαπραγμάτευση» σημαίνει, διά της αναφοράς και μόνο,

το ακριβώς αντίθετο: τα συνδέουμε απολύτως. Και καλά κάνουμε.

Όμως δεν γίνεται να μη βλέπουμε ότι η στρατηγική αυτή δεν περιλαμβάνει μόνον ένα λόγο προς το εξωτερικό, την ευρωζώνη ή τη Γερμανία, αλλά κι έναν λόγο προς το εσωτερικό, ο οποίος παράγει το υποκείμενο στο όνομα του οποίου η κυβέρνηση διαπραγματεύεται. Είναι το υποκείμενο που αντιστάθηκε στην κατοχή, το υποκείμενο που υπέφερε στην κρίση και –εδώ ταιριάζει η παρέλαση– το υποκείμενο που λευτέρωσε το Έθνος από τους Τούρκους. Κι ας μη σπεύσει κανείς να πει πως η Αριστερά στην Ελλάδα είχε πάντοτε συνομιλία με τον πατριωτικό λόγο, διότι είχε, ναι, αλλά ανάλογα με την περίοδο δεν τον εργαλειοποίησε μόνο, αλλά τον προβληματοποίησε κιόλας.

Ο ΣΥΡΙΖΑ έχει κάνει κι εδώ μια επιλογή: από πριν τις ευρωεκλογές, όταν κάποιος στις διαμαρτυρίες μας για την «πατριωτική στροφή» ακούγαμε ότι «και οι αριστεροί έχουν δικαίωμα να μιλούν για πατρίδα», επέλεξε να εκμεταλλευτεί τα αντανάκλαστα του αλύτρωτου ραγιά και ταυτόχρονα υπερήφανου αντάρτη, να κολυμπήσει στον πανίσχυρο ιδεολογικό χυλό που στο «Go home, Mrs Merkel» επενδύει κάτι από περσικούς πολέμους, Δερβενάκια και Γοργοπόταμο. Είναι αλήθεια ότι τη συνθήκη αυτή δεν την δημιούργησε ο ΣΥΡΙΖΑ και σίγουρα η τρέχουσα ευρωπαϊκή πραγματικότητα κάνει περισσότερα από αυτόν για να την εδραιώσει. Η προβληματοποίησή της, όμως, θα περίμενε κανείς πως θα ήταν τόσο πολιτικό χαρακτηριστικό του ΣΥΡΙΖΑ, όσο και οι θέσεις του για το μεταναστευτικό. Και θα το περίμενε ακόμη περισσότερο με δεδομένο πως η συγκυβέρνηση με τους ΑΝΕΛ ήταν αναπόφευκτη. Θα το περίμενε, τέλος, επειδή η συνεργασία με τους ΑΝΕΛ δεν προέκυψε ξαφνικά, ήταν προετοιμασμένη. Τόσο δύσκολο ήταν να δει κανείς πως αυτή η συνθήκη είναι ιδανική για να βρεθεί η Αριστερά σφιχταγκαλιασμένη με μια ρητορική που δεν είναι δική της; Πως δεν αρκεί μια καλούτσικη ομιλία του Αλέξη Τσίπρα για την 25η Μαρτίου κι ένα καλούτσικο κείμενο του Αριστείδη Μπαλτά για να μιλήσουμε για «Διαφωτισμό»; Πως όταν έχεις κάνει αυτή την επιλογή, από όλα τα λουλούδια ανθίζει περισσότερο ο Πάνος Καμμένος; ❶